

Geachte lezer,

Graag geef ik u bij deze mijn reactie op het wetsvoorstel 'Voorschriften vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaren'. Helaas kan ik op voorhand al vermelden dat ik mij om verschillende redenen hier nadrukkelijk niet in kan vinden. Eén van de redenen hiervoor is dat ik een grote mate van wantrouwen proef jegens mij als thuisonderwijzende ouder welke ik hierna verder zal illustreren. Dit wantrouwen maakt zelfs dat ik mij op moment van schrijven afvraag of deze reactie met oprechte interesse gelezen zal worden en enig effect zal sorteren in dit proces van wetgeving. Ik hoop dat ik hierin in het ongelijk gesteld zal worden.

Een sfeer van wantrouwen

Zoals gezegd, het gehele wetsvoorstel ademt een sfeer van wantrouwen door de grote nadruk op controle, toezicht en verantwoording afleggen waarbij de inspectie zelfs zover zou kunnen gaan door onaangekondigd bezoek af te leggen in het geval van twijfels over de kwaliteit. Er moet gewerkt worden met toetsen, een leerlingvolgsysteem en een gedegen onderwijsplan wat aan veel eisen moet voldoen. Ik begrijp dat er op dit moment geen wettelijke borging bestaat voor het recht op onderwijs voor vrijgestelde kinderen en dat dit de overheid in verlegenheid kan brengen. Tegelijkertijd zou ik willen zeggen; denkt u dat ik een beroep gedaan heb op mijn recht op vrijstelling vanwege richtingsbezwaren om mijn kinderen goed en gedegen onderwijs te onthouden? Bent u van mening dat ik er als ouder geen waarde aan zou hechten dat mijn kinderen zich op positieve wijze cognitief en sociaal-emotioneel ontwikkelen en zich op een goede manier leren te verhouden tot onze Nederlandse maatschappij? Vermoed u op voorhand dat ik als ouder te weinig pedagogisch en didactisch bekwaam ben om mijn eigen kinderen op te voeden en te onderwijzen?

En als dit zo is, waarom geldt dit dan alleen voor vrijgestelde ouders? Zijn ouders die er voor kiezen de kinderen op een school in te schrijven wel automatisch voldoende pedagogisch bekwaam (de didactische kant even buiten beschouwing gelaten)? Is hier geen sprake van discriminatie op onrechtmatige gronden?

Afstemming op de praktijk

Voorts lijkt het wetsvoorstel een zeer gebrekkige afstemming te kennen op de praktijk van thuisonderwijs. Schoolse voorschriften worden toegepast op een onderwijsvorm die vanwege het individuele karakter juist het voorrecht kent een schoolse benadering te kunnen vermijden in de zin dat het onderwijs volledig toegesneden kan worden op het kind in kwestie. Toetsen en een leerlingvolgsysteem zouden de ouder moeten helpen de voortgang van hun eigen kind (!) bij te houden en blijkbaar is het voor goed onderwijs belangrijk zoveel mogelijk thuis te zijn.

Het komt op mij over dat het voor de wetgever niet voldoende duidelijk is hoe thuisonderwijs in zijn werk gaat en dat deze volwaardige onderwijsvorm tot vergelijkbare of zelfs betere leer- en ontwikkelresultaten leidt. Het overtuigt mij daarmee niet van de opzet dat het wetsvoorstel het thuisonderwijs beoogt te reguleren of aan ouders de waarborg wil bieden dat zij voor een legitieme vorm van onderwijs gekozen hebben. Eerder lijkt de intentie te bestaan thuisonderwijs praktisch onmogelijk te maken en zo op termijn uit te bannen. Daarbij doet het ook de vraag rijzen hoe dezelfde wetgever de inspectie en leerplichtambtenaren toe gaat rusten om op een goede manier met deze bijzondere vorm van onderwijs om te gaan. De memorie van toelichting stelt dat een toetsingskader opgesteld zal worden in samenspraak met het thuisonderwijsveld maar als deze 'samenspraak' in dit stadium al zo'n gebrekkig resultaat oplevert lijkt dat niet veel goeds te beloven voor de toekomst.

De rol van de leerplichtambtenaar

Het laatste punt waar ik me zeer over verbaas is de signalerende rol die de leerplichtambtenaar opgelegd krijgt. Enerzijds wordt er gesteld dat er aan het gesprek geen inhoudelijke eisen gesteld

worden, anderzijds wordt de ambtenaar wel belast met het signaleren van mogelijke onveiligheid binnen gezinnen. Vanuit mijn ervaring in verschillende functies binnen de jeugdzorg ben ik veelvuldig betrokken bij situaties die voor de kwalificatie 'onveilig' in aanmerking komen en weet ik hoe lastig het is op een goede en professionele wijze hiermee om te gaan. Het vertrouwen winnen van ouders en een samenwerking met hen aangaan terwijl er op de achtergrond zeer kwetsbare belangen meespelen is geen sinecure.

Helaas is het me daarin vaak ook opgevallen hoe moeilijk leerplichtambtenaren hun rol wisten vorm te geven in de situaties waar ook schoolverzuim speelde en hoe weinig sensitief en pedagogisch bekwaam (!) zij waren om een betekenisvolle samenwerkingsrelatie aan te gaan met het gezin. Doordat ik hierin vaak koos het voortouw te nemen en hen vrij te spelen om zich op hun juridische rol te richten klonk er vaak een zucht van verlichting.

Dat zij in het voorstel verantwoordelijk worden gemaakt voor de veiligheid in gezinnen is in mijn ogen daarmee een absoluut niet-passend voorstel. Niet voor de gezinnen die ermee te maken krijgen en niet in de laatste plaats voor de ambtenaren zelf, die hier niet voor opgeleid noch toegerust zijn.

Tot slot

In de praktijk van de hulpverlening is een duidelijke spanning aanwezig tussen enerzijds het verlangen om zaken op te willen lossen voor de client en het aanspreken van wat vaak genoemd wordt de 'eigen kracht' van de client. Dit kan gedaan worden door zorgvuldig te luisteren naar de client zelf, op zoek te gaan naar andere betrokken personen en zoveel mogelijk de eigen creativiteit en het zelf-oplossend vermogen van de ander aan te proberen te spreken.

De gedachte hierachter is dat de tweede richting te verkiezen is boven de eerste omdat het beter passende oplossingsrichtingen oplevert die dichterbij de belevingswereld en de leefomgeving van de client liggen. Daarnaast beoogt deze benadering zoveel mogelijk ongewenste (overheids)bemoeienis te voorkomen en de eigen waarden, normen en overtuigingen van de client te respecteren.

Niets nieuws onder de zon natuurlijk maar het mag duidelijk zijn dat ik van mening ben dat dit wetsvoorstel uitermate slecht scoort op dit gebied. Ik denk dat het thuisonderwijsveld bestaat uit gezinnen en ouders die wellicht meer dan gemiddeld nadenken over wat goed zou zijn voor hun kinderen en daar op een consciëntieuze manier mee omgaan. Daarin is het zelfoplossend vermogen zeer goed aan te boren getuige de reactie en het werk van onder andere vereniging Thuisonderwijsverbond (TOV) en de Nederlandse vereniging voor thuisonderwijs (NVvTO) in dit traject van wetgeving.

Ik spreek de hoop uit dat het huidige wetsvoorstel ingetrokken wordt en er in samenwerking met de belangrijke betrokkenen daadwerkelijk een regeling tot stand komt die wel recht doet aan het fenomeen thuisonderwijs.

Hoogachtend, en met vriendelijke groet,

Menno Griffioen